

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до практичних занять та самостійної роботи здобувачів
вищої освіти за *першим* (бакалаврським) рівнем ОПП: *Журналістика (Реклама
та зв'язки з громадськістю)*.
з курсу**

“ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ”

Укладач: доцент кафедри політичних
наук і права Полужактова О.В.

Одеса - 2020

УДК : 347.77/.78 (075.8)

Затверджено та рекомендовано до друку кафедрою політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол від 11 листопада 2019 року № 3.

Рецензенти:

Матюк Т. В. – к.е.н. кафедри економіки та підприємництва
ОНУ імені І.І. Мечникова

Личковська М.Р. – к.е.н., в.о. доцента кафедри політичних наук і права
ПНПУ імені К.Д. Ушинського

Полуяктова О.В.

Б Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Інтелектуальна власність» для здобувачів 1 курсу вищої освіти за *першим* (бакалаврським) рівнем ОПП: *Журналістика (Реклама та зв'язки з громадськістю)*. / О.В.Полуяктова. – Одеса: «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2019. – 33 с.

Методичні рекомендації містять вказівки щодо підготовки до практичних занять та виконання завдань самостійної роботи курсу відповідно програмі.

Складено з урахуванням робочої програми вивчення курсу, методичних розроблень інших вузів, а також матеріалів літературних джерел, наведених у рекомендованій літературі.

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні рекомендації до практичних занять	6
3	Методичні рекомендації для самостійної роботи	13
4	Перелік питань до заліку	27
5	Система оцінювання	28
6	Рекомендована література	31

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни: формування сутності інтелектуальної власності (ІВ), особливостей її правової охорони, вивчення ролі інтелектуальної діяльності в соціально-економічному розвитку України; вивчення правових, організаційних та методичних основ патентного та авторського права; набуття теоретичних знань і практичних навиків при оформленні охоронних документів на об'єкти промислової власності, літературних і художніх творів.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Основи реклами», «Історія України», «Вступ у спеціальність».

Очікуванні результати навчання:

I. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- основні поняття системи правової охорони інтелектуальної власності;
- інтелектуальну власність в нормах загального законодавства України;
- об'єкти права інтелектуальної власності;
- суб'єкти права інтелектуальної власності;
- алгоритм правової охорони об'єктів патентного права (винаходів, корисних моделей, промислових зразків);
- алгоритм правової охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту (торговельних марок, географічних зазначень, фірмових найменувань);
- алгоритм правової охорони нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності (топографій інтегральних мікросхем, сортів рослин, комерційних таємниць);
- алгоритм правової охорони об'єктів авторського права (творів літератури та мистецтва);
- права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності;
- процедуру захисту прав інтелектуальної власності у разі їх порушення.

Вміти:

- оформляти документи на одержання патентів на промислові зразки, винаходи, корисні моделі;
- користуватися нормативно-методичною літературою і чинним законодавством України стосовно об'єктів інтелектуальної власності;
- укладати договори на створення і використання об'єктів інтелектуальної власності;

- оформляти документи на одержання свідоцтв знаків для товарів і послуг;
- укладати договори на створення і використання результатів науково-технічної діяльності.

II. Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

- ЗК3 Здатність до застосування загальнонаукових і фундаментальних знань, розуміння предметної області та професії.
- ЗК6 Здатність формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.
- ЗК9 Здатність до адаптації, творчого мислення, генерування ідей у новій ситуації.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- ФК3 Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують діяльність у сфері реклами та зв'язків з громадськістю.

Міждисциплінарні зв'язки: «Економічна теорія», «Конституція України», «Цивільний кодекс», «Основи реклами».

2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – важлива ланка в навчанні та вихованні здобувачів. Практичне заняття є однією з провідних і найбільш складних форм навчального процесу.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попереднього визначення проблеми, до якої всі здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані (слухачами) на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, уміння висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з теми заняття та здійснювати її в певній послідовності. Спочатку рекомендується з'ясувати тему заняття і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми. Корисно до кожного питання практичного заняття скласти розгорнуті плани відповіді.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі.

Основні форми контролю поточної успішності здобувачів з дисципліни: оцінка виступів та рефератів на практичних заняттях; перевірка конспектів лекцій і першоджерел; проведення письмових контрольних робіт.

При виставленні оцінок враховується відвідування обов'язкових занять, консультацій, участь у наукових гуртках, студентських конференціях, конкурсах студентських робіт, а також моральні якості та ставлення до майбутньої професійної діяльності та навчання.

Практичне заняття. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави (2 години).

План семінару

- 1.Творча діяльність та поняття інтелектуальної власності.
- 2.Визначення інтелектуальної власності.
- 3.Історія розвитку правової охорони.

Питання до обговорення

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Становлення системи правової охорони інтелектуальної власності.
3. Основні інститути права інтелектуальної власності.
4. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному та соціальному розвитку держави.
5. Державний департамент інтелектуальної власності, Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав, Інститут інтелектуальної власності і права – їх функції і завдання.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. 672 с. (Розділ 1, 2)

4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. М.: Юристъ, 2003. 238 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД “Професіонал”, 2004. 960 с.
6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. Москва: “Логос” 2000. 186 с.
7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. М.: Финансы и статистика, 2002. 352 с.
8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім “Ін-Юре”, 1999. 352 с.
9. Полтораки А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. М.: Издательский дом “Вильямс”, 2004. 208 с.
10. Права інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. Збірник систематизованого законодавства. Випуск 10. Жовтень 2004 р. С. 185-198.
11. Інтелектуальна власність. Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. – 2016.

Практичне заняття. Авторське право і суміжні права. Поняття і види результатів творчості, що охороняються авторським правом (4 години).

План семінару

1. Суб'єкти авторського права.
2. Суб'єкти суміжних прав. Спільне в цивільно-правовому регулюванні авторських і патентних відносин.
3. Законодавство України про правову охорону об'єктів авторського і суміжних прав.

Питання до обговорення

1. Поняття та основні ознаки авторського права.
2. Види об'єктів авторського права.
3. Майнові та особисті немайнові права авторів на твори науки, літератури, мистецтва.
4. Легалізація та охорона суміжних прав (прав виконавців, виробників фонограм та відеограм, організацій мовлення).
5. Основні об'єкти промислової власності. Регулювання винахідницької діяльності в Україні.
6. Міжнародні акти з питань промислової власності.
7. Сутність винаходу та вимоги до нього. Автори винаходів, корисних моделей, промислових зразків.
8. Спадкоємці та правонаступники авторів.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. 672 с. (Розділ 2, 3, 7)

4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие.– М.: Юристъ, 2003. 238 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД “Професіонал”, 2004. 960 с.
6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. Москва: «Логос» – 2000. 186 с.
7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. М.: Финансы и статистика, 2002. 352 с.
8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім “Ін-Юре”, 1999. 352 с.
9. Полторац А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. М.: Издательский дом “Вильямс”, 2004. 208 с.
10. Права інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. Збірник систематизованого законодавства. – Випуск 10. Жовтень 2004 р. С. 185-198.
11. Інтелектуальна власність. Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. 2016.

Практичне заняття . Право промислової власності. Поняття промислової власності, об’єкти правової охорони і суб’єкти права на об’єкти промислової власності (4 години).

План семінару

1. Промислова власність.
2. Наукове відкриття.
3. Корисна модель.
4. Промислові зразки.

Питання до обговорення

1. Основні об’єкти промислової власності.
2. Регулювання винахідницької діяльності в Україні.
3. Міжнародні акти з питань промислової власності.
4. Сутність винаходу та вимоги до нього. Автори винаходів, корисних моделей, промислових зразків.
5. Спадкоємці та правонаступники авторів.
6. Порядок складання і подання заявки на об’єкти права інтелектуальної власності та допоміжних матеріалів до неї.
- Експертиза заявок на об’єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
7. Нормативні акти, що визначають правила експертизи.
8. Порядок отримання охоронного документу на торговельну марку.
9. Значення знаків для товарів і послуг.
10. Поняття та види знаків для товарів і послуг. Суб’єкти права на знаки для товарів і послуг.
11. Права і обов’язки, що впливають зі свідоцтва на знак. Захист прав на знаки для товарів і послуг.
12. Право на винагороду при використанні об’єктів промислової власності.
13. Поняття патентоспроможності. Види патентного пошуку. Правила складання та оформлення патентно-ліцензійних угод.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. 672 с. (Розділ 2, 3, 7)
4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. М.: Юристъ, 2003. 238 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД “Професіонал”, 2004. 960 с.
6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – Москва: «Логос» – 2000. 186 с.
7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. М.: Финансы и статистика, 2002. 352 с.
8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім “Ін-Юре”, 1999. 352 с.
9. Полторац А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. М.: Издательский дом “Вильямс”, 2004. 208 с.
10. Права інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. Збірник систематизованого законодавства. – Випуск 10. Жовтень 2004 р. С. 185-198.
11. Інтелектуальна власність. Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. 2016.

Практичне заняття. Одержання охоронних документів на об’єкти промислової власності. Мета правової охорони (2 години).

План семінару

1. Охоронні документи на об’єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
2. Корисні моделі, промислові зразки.
3. Фірмові найменування, наукові відкриття.
4. Захист конфіденційної інформації.

Питання до обговорення

1. Порядок видачі та анулювання охоронних документів на об’єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
2. Об’єкти корисної моделі та їх характеристика.
3. Об’єкти промислових зразків та їх види.
4. Правова охорона знаків для товарів і послуг, найменувань місць географічного походження товарів.
5. Правова охорона фірмових найменувань.
6. Правовий захист наукових відкриттів.
7. Організація захисту конфіденційної інформації.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А.

- Підопригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. – 672 с. (Розділ 3, 6, 7)
4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. – М.: Юристъ, 2003. – 238 с.
 5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 960 с.
 6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – Москва: “Логос” – 2000. – 186 с.
 7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 352 с.
 8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім “Ін-Юре”, 1999. – 352 с.
 9. Полторац А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом “Вильямс”, 2004. – 208 с.
 10. Права інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. Збірник систематизованого законодавства. – Випуск 10. – Жовтень 2004 р. – С. 185-198.
 11. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб’язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Концерн “Видавничий дім “Ін Юре”, 2004. – 672 с.
 12. Інтелектуальна власність. – Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. – 2016.

Практичне заняття. Право на науково-технічну інформацію.

Значення, види і зміст науково-технічної інформації (2 години)

План семінару

1. Зміст науково-технічної інформації.
2. Об’єкти та суб’єкти відносин у сфері науково-технічної інформації.
3. Інформаційні ресурси національної системи науково-технічної інформації.

Питання до обговорення

1. Значення, види і зміст науково-технічної інформації. Поняття науково-технічної інформації.
2. Національна система науково-технічної інформації. Мета та завдання системи науково-технічної інформації.
3. Умови надання науково-технічної продукції.
4. Державне управління у сфері науково-технічної інформації.
5. Право на конфіденційну (нерозкриту) інформацію. Об’єкти відносин у сфері науково-технічної інформації. Суб’єкти відносин у сфері науково-технічної інформації. Право на науково-технічну інформацію.
6. Право власності на науково-технічну інформацію. Відносини між власниками науково-технічної інформації, її споживачами і посередниками.
7. Інформаційні ресурси національної системи науково-технічної інформації. Державна реєстрація, облік і використання результатів науково-технічної документації.
8. Міжнародна інформаційна діяльність. Забезпечення суверенітету України у сфері науково-технічної інформації. Інформаційні ресурси національної системи науково-технічної інформації.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн "Видавничий дім "Ін Юре", 2004. – 672 с. (Розділ 3, 6, 7)
4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. М.: Юристъ, 2003. 238 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД "Професіонал", 2004. 960 с.
6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – Москва: "Логос" 2000. 186 с.
7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. М.: Финансы и статистика, 2002. 352 с.
8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 1999. 352 с.
9. Полторац А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. М.: Издательский дом "Вильямс", 2004. 208 с.
10. Права інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. Збірник систематизованого законодавства. – Випуск 10. Жовтень 2004 р. С. 185-198.
11. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн "Видавничий дім "Ін Юре", 2004. 672 с.
12. Інтелектуальна власність. Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. 2016.

Практичне заняття. Договори на створення і використання об'єктів інтелектуальної власності (2 години).

План семінару

1. Ліцензійні угоди.
2. Авторські договори.
3. Поняття і види ліцензійних договорів.

Питання до обговорення

1. Випадки, в яких необхідно визначати вартість.
2. Підходи до визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
3. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності.
4. Ліцензії на право користування об'єктами інтелектуальної власності.
5. Види ліцензійних угод.
6. Авторські договори.
7. Поняття і види ліцензійних договорів.
8. Договори на створення і використання результатів науково-технічної діяльності.
9. Уступка прав на об'єкти інтелектуальної власності.
10. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності: за ліцензійним договором, за договором комерційної концесії, за договором лізингу.

11. Суть торгівлі ліцензіями.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Глава 16. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. (Книга IV. Право інтелектуальної власності)
3. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн "Видавничий дім "Ін Юре", 2004. 672 с. (Розділ 3, 6, 7)
4. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. М.: Юристъ, 2003. – 238 с.
5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД "Професіонал", 2004. 960 с.
6. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. Москва: "Логос" 2000. 186 с.
7. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие / Под. ред. С.А. Смирнова. – М.: Финансы и статистика, 2002. 352 с.
8. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Гавриленко, С.О. Довгий та ін.; За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 1999. 352 с.
9. Полторак А., Лернер П. Основы интеллектуальной собственности.: Пер. с англ. М.: Издательский дом "Вильямс", 2004. 208 с.
10. Інтелектуальна власність. – Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. 2016.

Практичне заняття. Оцінка вартості інтелектуальної власності. Мета і основні способи комерціалізації (2 години)

План семінару

1. Еволюція поглядів на оцінку інтелектуального капіталу.
2. Методи вартісної оцінки інтелектуальної власності (капіталу).
3. Інноваційна діяльність.
4. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності

Питання до обговорення

1. Мета і основні способи комерціалізації.
2. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
3. Економічна ефективність запровадження об'єктів права інтелектуальної власності. Інноваційна діяльність.
4. Основні способи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності: використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві; внесення прав на об'єкти права інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства; передача (продаж) прав на об'єкти права інтелектуальної власності.
5. Види порушення прав, що розглядаються в адміністративно-правовому порядку.
6. Захист прав інтелектуальної власності у відповідності до кодексу України про адміністративні правопорушення.

7. Захист від недобросовісної конкуренції.
8. Захист прав при переміщенні через митний кордон України. Угода TRIPS, як одна з угод Світової організації торгівлі.
9. Основні вимоги Угоди TRIPS щодо захисту прав інтелектуальної власності за порушення прав інтелектуальної власності.

Рекомендована література

1. Комаров И. Интеллектуальный капитализм. Десять принципов управления интеллектуальным капиталом // Персонал. 2000. №5. С. 55 -62.
2. Коноваленко М. Интеллектуальный продукт как товар // Бизнес інформ. 1997. №9. С. 32 - 35.
3. Чухно А. А. Интеллектуальный капитал: суть формы і закономірності розвитку // Економіка України. 2002. №12. - С. 57 - 62.
4. Мороз О.В., Пашенко О.В. Теорія сучасного брендингу. Вінниця, 2003. 103 с.
5. Интеллектуальный капитал – стратегический потенциал организации: Учебное пособие. Под ред. Гапоненко А.Л., Орловой Т.М. -Издательский Дом Социальные отношения, 2003. 184с.
6. Інтелектуальна власність. Навчально-методичний посібник. Житомирський державний технологічний університет. 2016.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи здобувачів складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі семінарських занять, контрольних робіт, залікових модулів і заліку, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.

Під час самостійної роботи здобувач: опрацьовує лекційний матеріал; готується до практичних.

Основним завданням самостійної роботи здобувачів є розвиток вміння набувати знання шляхом особистого пошуку. У завдання самостійної роботи входять також формування у здобувачів зацікавлення до творчого підходу при проведенні наукової, навчальної та пізнавальної роботи. Відповідальною формою самостійної роботи є оволодіння вмінням користуватись рекомендованою літературою, аналізуючи прочитане, вибрати основне, істотне, записування прочитаного у вигляді тез та конспекту.

Самостійна робота проводиться здобувачами в бібліотеці, аудиторії, лабораторії кафедри в логічній послідовності засвоєння програмного матеріалу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ТА БІЛЬШ РЕТЕЛЬНОГО І ГЛИБОКОГО ВИВЧЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття права інтелектуальної власності.
2. Об'єкти права інтелектуальної власності.
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Система законодавства у сфері інтелектуальної власності.
5. Законодавча база України у сфері інтелектуальної власності.
6. Структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності.
7. Оформлення прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

8.Необхідність правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

9.Права на об'єкти права інтелектуальної власності – важливий ресурс для розвитку бізнесу.

10. Набуття прав на винаходи і корисні моделі.

11. Варіанти рішень стосовно правової охорони винаходу чи корисної моделі.

12. Об'єкти винаходу (корисної моделі).

13. Умови патентоспроможності винаходу (корисної моделі) для надання правової охорони.

14. Порядок патентування. Строк дії патенту. Дostroкове припинення дії патенту.

15. Права власника патенту. Патентування за кордоном.

16. Набуття прав на промисловий зразок та географічне зазначення. Об'єкти права.

17. Порядок отримання охоронного документа на промисловий зразок.

18. Порядок реєстрації та отримання права на використання географічного зазначення.

19. Набуття прав на торговельну марку.

20. Значення торговельної марки для підприємства.

21. Необхідність охорони прав на торговельну марку.

22. Порядок одержання охоронного документа на торговельну марку.

23. Вартість набуття прав на торговельну марку. Термін дії охоронного документа.

24. Охорона прав на комерційну таємницю.

25. Охорона прав на об'єкти авторського права і суміжних прав.

26. Авторське право і суміжні права.

27. Форми охорони авторських прав. Термін охорони прав авторів.

28. Охорона суміжних прав.

29. Мета і основні способи комерціалізації.

30. Використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві.

31. Передача (продаж) прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

32. Внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства.

33. Оцінка вартості прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Послідовність оцінки.

34. Експертиза об'єкта оцінки та визначення мети оцінки. Вибір підходу до оцінки і методу оцінки.

35. Постановка інтелектуальної власності на бухгалтерський облік.

36. Життєвий цикл об'єктів права інтелектуальної власності.

37. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі його створення.
38. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі набуття прав.
39. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі використання прав.
40. Управління об'єктом права інтелектуальної власності на етапі захисту прав.
41. Необхідність захисту. Дії, що визнаються порушенням прав.
42. Права власника охоронного документа в разі виявлення порушення його прав.
43. Вирішення спорів в адміністративному порядку.
44. Контрольні марки як ефективний спосіб захисту аудіовізуальної продукції.
45. Органи, до яких слід звертатися в разі виявлення порушника прав на об'єкт права інтелектуальної власності.
46. Зміст недобросовісної конкуренції.
47. Необхідність захисту від недобросовісної конкуренції.
48. Акти недобросовісної конкуренції. Види актів недобросовісної конкуренції.
49. Дії, що викликають сплутування. Введення в оману. Дискредитація конкурентів. Розкриття секретної інформації.
50. Неправомірне використання досягнень іншої особи.
51. Порівняльна реклама.
52. Інші акти недобросовісної конкуренції.

Ситуаційні задачі для закріплення знань з курсу «Інтелектуальна власність»

Завдання 1.

Дати повну і змістовну відповідь на наступні питання:

1. Предмет, завдання та мета курсу.
2. Зв'язок інтелектуальної власності з іншими науками.
3. Поняття інтелектуальної власності.
4. Основні інститути права інтелектуальної власності

Завдання 2.

Необхідно:

Визначити з наведеного переліку об'єкти, які є об'єктами права інтелектуальної власності, і які ними не є. Відповідь оформити у вигляді таблиці.

<i>Є об'єктом права інтелектуальної власності</i>	<i>Не є об'єктом права інтелектуальної власності</i>

Дані для виконання:

Звукове кіно, рішення Кабінету Міністрів України, розписні хустки, мультфільм “Шрек 3”, Закон України “Про банки та банківську діяльність”, державний герб України, вистава “Ромео і Джульєта”, хореографічна постановка, гривня, державний Гімн України, кліп І.

Білик, топографічні карти м. Житомира, твори народної творчості, декоративні дошки з петриківським розписом, Указ Президента України, пам'ятник Т.Г. Шевченку, монографія проф. Ф.Ф. Бутинця “Альфа і омега бухгалтерського обліку”, роман “Анжеліка і король”.

Завдання 3

Необхідно:

Розв'язати ситуації та дати відповіді на питання.

Дані для виконання:

1. Кордратюк І.В. передрукував на комп'ютері та відредагував старе видання роману Шолохова М.А. “Тихий Дон” і планує його опублікувати під іменем автора. Чи вважатиметься даний твір об'єктом авторського права?

2. ТзОВ “Лід” розробило комп'ютерну програму для потреб ведення обліку складських матеріалів. Чи може дане підприємство бути первинним суб'єктом авторського права?

3. Зазначте “Кобзар” Т.Г. Шевченка, “Ілліада” Гомера є авторством чи авторським правом.

4. Савчук А.В. написав рукописний твір, який планує опублікувати в наступному місяці. На даному рукописі зазначені ініціали та прізвище автора. Зазначити, чи є даний твір об'єктом права інтелектуальної власності, а його автор – суб'єктом.

5. Приватний підприємець виготовляє комп'ютерні столи. У виробництві закладено 5 моделей, які розробляються приватним підприємцем самостійно. Вони мають незвичайний дизайн. Чи може приватний підприємець розраховувати на отримання патенту і захист своїх авторських прав при розробці даного виду продукції як власник підприємства і розробник?

Завдання 4.

Дати повну і змістовну відповідь на наступні питання:

1. Поняття та основні ознаки авторського права.
2. Основні види об'єктів авторського права.
3. Права виконавців, виробників фонограм та відеограм, організацій мовлення.

Завдання 5.

Необхідно:

Розв'язати наступні ситуації та дати відповіді на питання

Дані для виконання:

1. Мельник І.В. видав твір Малишевського В.О. “Терени життя” рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих без згоди автора. На творі ім'я автора було зазначено та зазначено джерело запозичення. Чи правомірні дії І.В. Мельника?

2. Кремень І.В. написав музичний трек до фільму “Атлантида: в пошуках загубленого міста”. Чи обов'язковою є реєстрація авторського права Кременем І.В.?

3. Завідувачем бібліотеки було прийняте рішення про відтворення пошкодженого підручника шляхом копіювання аналогічного підручника з фонду іншої бібліотеки. Чи правомірні ці дії?

4. Захарченко В.А. на замовлення виготовив відеограму про діяльність та творчість Т.Г. Шевченка. Який знак охорони суміжних прав автор повинен використати для сповіщення про свої суміжні права?

5. Згідно з трудовим договором між журналістом і видавництвом, що випускає журнал, авторські права на статті, написані журналістом повністю належать видавництву. Згідно із зазначеним договором журналісту виплачується оклад та гонорар за кожну статтю. Зазначити, чи може авторські права на статті визнані нематеріальними активами?

Завдання 6.

Необхідно:

Визначити серед наведеного переліку особисті майнові права автора, особисті немайнові права автора та суміжні права. Відповідь оформити у вигляді таблиці.

Дані для виконання:

Виключне право на використання твору, вимагати визнання авторства шляхом зазначення імені автора на творі і його примірниках, вибирати псевдонім, виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами, виробництво фонограми, вимагати збереження цілісності твору, оприлюднення передачі організації мовлення, протидіяти спотворенню чи іншій зміні твору, виробництво відеограми

Завдання 7.

Необхідно:

Охарактеризуйте правомірність дій підприємства та їх наслідки для громадськості

Дані для виконання:

ЗАТ “Миргородський завод продтоварів “Калинка” подав у Полтавський обласний господарський суд позов, у якому вимагає визнати частково недійсними свідоцтво на знаки для товарів і послуг, видані ЗАТ “Миргородський завод мінеральних вод”. У даному позові мова йде про надання самостійної правової охорони словесним позначенням “Миргородська” і Myrghorodska, і утримується прохання про визнання їхніми географічними назвами.

Назва “Миргородська” рівнозначно відноситься до будь-якої води, що добувається з Миргородського родовища мінеральних вод. Це найменування вказує на властивості води і місце її походження. При цьому властивості мінеральної води “Миргородська” визначені природними факторами і місцем розташування родовища. Таким чином, термін “миргородська” фактично є географічним найменуванням, або найменуванням місця походження товару. Відповідно до пункту 3 статті 6 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, на даному етапі розвитку національного законодавства і міжнародної практики це виключає реєстрацію “Миргородської” як знака для товарів і послуг щодо мінеральної води і супутніх послуг.

Завдання 8.

Дати повну і змістовну відповідь на наступні питання:

1. Автори винаходів, корисних моделей, промислових зразків.
2. Порядок складання і подання заявки на об’єкти права інтелектуальної власності та допоміжних матеріалів до неї.
3. Порядок видачі та анулювання охоронних документів на об’єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).

Завдання 9.

Необхідно:

Користуючись чинним законодавством вирішити наступні ситуації

Дані для виконання:

1. Данильченко П.Р. на науковому семінарі призначеному питанням удосконалення діяльності деревообробних підприємств запропонував використовувати в їх практичній діяльності деревообробні верстати фірми “ТЕМ International”, які дозволяють значно зменшити витрати на обробку деревини. Авторське свідоцтво на даний вид деревообробних верстатів видано в Канаді. Чи можна дану пропозицію визнати винаходом?

2. Керівництво вітчизняної фірми “Гліптика” вирішило запозичити досвід іноземних колег в сфері прийняття рішень щодо уніфікації виробничого процесу, в результаті якого планується отримати вищі прибутки. Чи можна вважати дане запозичення винаходом?

Завдання 10.

Необхідно:

Користуючись Законом України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 1 червня 2000 р. серед запропонованого переліку об’єктів визначити об’єкти винаходу, та об’єкти які не можуть бути об’єктом винаходу. Відповідь оформити у вигляді таблиці.

Дані для виконання:

Розробка наукової теорії в галузі математики, молекули нуклеїнових кислот, удосконалення правил дорожнього руху, продукти ядерного перетворення, зміна розкладу руху поїздів, розробка умовних позначень для математичних формул, консорціуми мікроорганізмів, зміна алгоритму комп’ютерної програми, мікроскопічні водорості, програма “1:С Предприятие”, застосування раніше відомого продукту за новим призначенням, компонування інтегральних мікросхем

Завдання 11.

Необхідно:

Користуючись Законом України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 2005 року вирішити наступні ситуації.

Дані для виконання:

1. ТзОВ “Обрій” вирішило розробити новий знак для власних товарів, при цьому було вирішено використати як позначення портрет Оксани Білозір. Згода зі сторони О. Білозір отримана не була. Чи має право підприємство зареєструвати дане позначення як знак для товарів і послуг?

2. Керівництво ВАТ “Кременчук” подало заявку з метою отримання свідоцтва для розробленого знаку для товарів, які реалізуються даним підприємством. Заявка була подана у встановлені строки. Підприємству було видано свідоцтво, в якому було зазначено, що крім використання знака для товарів, підприємство може використовувати даний знак при наданні послуг, що не було зазначено у заявці. На підприємство було подано в суд, за результатами якого свідоцтво визнано не дійсним. Чи правомірні в даному випадку дії суду?

3. МП “Рокос”, яке займається реалізацією комп’ютерної техніки використало найменування торгового знака в доменному імені на власному сайті. Чи вважаються дані дії правомірними? Якщо так, то чи визнається це використанням знаку?

4. В результаті обмеження обсягів імпорту підприємством знак для товарів протягом трьох років не використовувався від дати публікації відомостей про видачу свідоцтва. Конкурентним підприємством до суду була подана заява про дострокове припинення дії свідоцтва. Чи може в даному випадку бути припинена дія свідоцтва?

Завдання 12.

Дати повну і змістовну відповідь на наступні питання:

1. Особливості правової охорони знаків для товарів і послуг, найменувань місць географічного походження товарів.
2. Особливості правової охорони фірмових найменувань.
3. Правовий захист наукових відкриттів.
4. Топографії інтегральних мікросхем і раціоналізаторські пропозиції.

Завдання 13.

Необхідно:

Вирішити наступні ситуації та зазначити правомірність дій та їх наслідки.

Дані для виконання:

1. Завод шампанських вин “Новый Свет” заснований князем Л.С. Голіциним у 1878 році. Ділова репутація підприємства нерозривно пов’язані з географічною назвою селища міського типу Новий Світ, де розташоване підприємство. Різноманітні комплекти етикеток містять традиційні для продукції Заводу елементи дизайну, зокрема: домінуюче позначення “Новый Свет” (“Новий Світ”), фірмовий медальйон з літерами “НС”, геральдичний герб князів Голіциних, барельєфне зображення князя Л.С. Голіцина. Саме такий дизайн зовнішнього оформлення комплекту етикеток забезпечує продукції Заводу розрізняльну здатність і є добре відомим для споживачів.

З 2000 року Заводом введено у господарський обіг комплекти етикеток для колекційного шампанського “Крымское “Новый Свет” (брют). У січні 2006 року Заявником було виявлено на ринку біле напівсолодке вино (шампанське “Шансон”) із назвою “Новый Свет”, на етикетці якого зазначено, то воно вироблено ТОВ “НВП “Нива” (Одеська обл.) на замовлення ТМ “Новий Світ”.

Встановлено, що замовником вина (шампанського “Шансон”) з назвою “Новый Свет” було ЗАТ “Кримський торгово-промисловий дім” (м. Сімферополь), на чие ім’я був отриманий патент на промисловий зразок. За результатами аналізу зовнішнього оформлення комплекту етикеток, встановлено, що за загальною художньою композицією та окремими домінуючими елементами комплект етикеток є схожим до ступеня змішування з комплектами етикеток для класичного колекційного шампанського “Крымское “Новый Свет”, яке виробляється Заводом з 2000 року.

2. Фірма “Гарант – 2” з Одеської області із серпня 2002 р. випускала напій за назвою “PEPS!”. Назва безалкогольного напою була набрана таким самим шрифтом, як і на етикетці “вибору молоді...”. Знак оклику наприкінці слова “PEPS!” зливався з попередніми буквами, а триколірна куля на етикетці фальсифікатора (характерна для дизайну “PEPSI”) тільки підкреслювала схожість оформлення обох напоїв.

3. Фірма “Даймлер Крайслер АГ” заявила про факт недобросовісної конкуренції з боку приватного підприємця, який надає послуги з технічного обслуговування автомобілів. У своїй діяльності він використовував фірмове найменування та товарний знак вказаної фірми – на будові автосервісу було встановлено напис “Мерседес-Бенц” і графічне зображення загальновідомого символу “Мерседесу” – трикутної зірки в колі

Завдання 14.

Необхідно:

Відобразити в бухгалтерському обліку операції з придбання (отримання) прав на об’єкти промислової власності у власність.

Дані для виконання:

Підприємство за ціною 560000,00 грн. (у т.ч. ПДВ) придбаває майнові права на промисловий зразок у повному обсязі у їх право власника, який є юридичної особи. Такі права у правовласника обліковувалися у складі нематеріальних активів за залишковою вартістю 120000,00 грн. (первісна вартість – 30000,00, знос – 18000,00 грн.

Завдання 15.

Необхідно:

Відобразити в бухгалтерському обліку наступні операції та зазначити первинні документи.

Дані для виконання:

Свиридовим А.В. здійснено внесок до статутного капіталу підприємства у вигляді промислового зразка у вигляді права на промисловий зразок, справедлива вартість якого становить 450000,00. Вартість погоджена із засновниками.

Тести для самоперевірки знань

1. Інтелектуальна власність – це:

- а) закріплені законом права на результати інтелектуальної діяльності людини.
- б) закріплені законом права на результати фізичної та розумової праці людини;
- в) права на результати творчої, інтелектуальної діяльності.

2. Суб'єкт авторського права – це особа:

- а) що створила об'єкт авторського права;
- б) що використовує об'єкт авторського права;
- в) що володіє і розпоряджається об'єктом авторського права

3. Об'єктом авторського права можуть бути лише:

- а) твори, які оприлюднені вперше;
- б) оригінальні твори, тобто ще не відомі суспільству, які з'явилися вперше.
- в) оригінальні твори, які були невідомі широкій громадськості

4. До літературних та художніх творів не належать:

- а) проекти офіційних символів і знаків до їх офіційного затвердження;
- б) романи, оповідання, поеми, драматургічні та інші твори;
- в) акти органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

5. Відповідно до Закону України “Про власність”, суб'єктами права інтелектуальної власності є:

- а) громадяни, юридичні особи та держава;
- б) іноземні громадяни, особи без громадянства, юридичні особи;
- в) особи без громадянства, юридичні особи, держава.

6. Основними інститутами права інтелектуальної власності є:

- а) право на користування майном, авторське право та суміжні права;
- б) авторське право і суміжні права, право на об'єкти промислової власності і право на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності;
- в) право розпорядження, право користування, право володіння.

7. До прав інтелектуальної власності належить:

- а) право користування та право контролю;
- б) право володіння та право винагороди;
- в) право користування та право розпорядження.

8. Суб'єктами авторського права, відповідно до законодавства визнаються:

а) автори творів їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права;

б) іноземні особи та особи без громадянства, відповідно до міжнародних договорів чи на основі принципу взаємності;

в) юридичні та фізичні особи, які є творцями або основоположниками творів, що визнаються об'єктами авторського права.

9. Не є об'єктом авторського права:

а) збірники творів, збірники обробок фольклору, збірники звичайних даних за умови, що вони є результатом творчої праці;

б) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи;

в) державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади.

10. Виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори:

а) є об'єктом авторського права;

б) виступає об'єктом авторського права, якщо їх автором є громадянин України;

в) не є об'єктом авторського права.

11. До ознак об'єктів авторського права:

а) професійний та творчий підхід;

б) творчий характер та вираження у будь-якій формі;

в) творчий підхід та наукова інтерпретація;

12. Виключне право на використання твору належить до:

а) майнових прав;

б) немайнових прав;

в) як до майнових так і до немайнових.

13. До основних видів інтелектуальної діяльності належать:

а) науково-технічна та літературна діяльність;

б) літературно-художня і наукова діяльність;

в) науково-технічна та літературно-художня діяльність;

14. В якому році було підписано Конвенцію, що заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності:

а) 1965 р.;

б) 1867 р.;

в) 1967р.

15. Право користування полягає в тому, що суб'єкт права інтелектуальної власності має:

а) право визначати правову долю результату творчості, що йому належить;

б) право вільного користування своїм результатом творчої діяльності;

в) законну підставу вилучати із належного йому результату інтелектуальної діяльності корисні якості, що може дати людині цей результат.

16. Суб'єкт авторського права – це особа:

а) що створила об'єкт авторського права;

б) що використовує об'єкт авторського права;

в) що володіє і розпоряджається об'єктом авторського права

17. Об'єктом авторського права можуть бути лише:

- а) твори, які оприлюднені вперше;
- б) оригінальні твори, тобто ще не відомі суспільству, які з'явилися вперше.
- в) оригінальні твори, які були невідомі широкій громадськості

18. До літературних та художніх творів не належать:

- а) проекти офіційних символів і знаків до їх офіційного затвердження;
- б) романи, оповідання, поеми, драматургічні та інші твори;
- в) акти органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

19. Авторське право виникає з моменту:

- а) реєстрації твору;
- б) початку написання (реалізації) твору;
- в) створення твору.

20. Автор твору може для сповіщення про свої права використовувати наступний спеціальний знак охорони авторського права:

- а) латинська буква "с", обведена колом; ім'я особи, що володіє авторським правом; рік першої публікації твору;
- б) латинська буква "r", обведена колом; ім'я особи, що володіє авторським правом; рік публікації твору;
- в) латинська буква "R", обведена колом; ім'я особи, що володіє авторським правом; рік першої публікації твору.

21. Авторське право виникає у момент, коли твір створений, і діє протягом усього життя автора, а також протягом

- а) 50 років після його смерті;
- б) 70 років після його смерті;
- в) 100 років після його смерті.

22. Охорона прав іншої особи, яка здійснила індивідуальне творче відтворення твору автора називають:

- а) суміжні права;
- б) права співавторів;
- в) авторські права.

23. Виконання – це:

- а) донесення до людей авторського твору шляхом декламування, співу, гри, виконання танцю;
- б) це звуковий запис виконання твору на носії, що дозволяє відтворити запис і виготовити з нього копії;
- в) відеозапис на матеріальному носії зображення, яке може супроводжуватися звуком чи без нього.

24. Відеограма – це:

- а) донесення до людей авторського твору шляхом декламування, співу, гри, виконання танцю;
- б) це звуковий запис виконання твору на носії, що дозволяє відтворити запис і виготовити з нього копії;
- в) відеозапис на матеріальному носії зображення, яке може супроводжуватися звуком чи без нього.

25. Фонограма – це:

а) донесення до людей авторського твору шляхом декламування, співу, гри, виконання танцю;

б) це звуковий запис виконання твору на носії, що дозволяє відтворити запис і виготовити з нього копії;

в) відеозапис на матеріальному носії зображення, яке може супроводжуватися звуком чи без нього.

26. Об'єкти суміжних прав (виконання творів, фонограми, відеограми, передачі організацій мовлення) стають об'єктом правової охорони, якщо вони вперше оприлюднені:

а) на території України або оприлюднені на території України протягом 30 днів від дня їх оприлюднення в іншій державі;

б) на території України;

в) на будь-якій території.

27. Суміжні майнові права охороняються:

а) 50 років з першого січня року, наступного за роком появи об'єкта суміжних прав;

б) 70 років з першого січня року, наступного за роком появи об'єкта суміжних прав;

в) 100 років з першого січня року, наступного за роком появи об'єкта суміжних прав.

28. Об'єктом винаходу можуть бути:

а) продукт, спосіб, застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням;

б) пристрій, спосіб, застосування раніше відомого пристрою чи способу за новим призначенням;

в) речовина; спосіб, застосування раніше відомої речовини чи способу за новим призначенням.

29. Нове конструктивне вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, придатне для відтворення промисловим способом – це:

а) корисна модель;

б) промисловий зразок;

в) винахід.

30. Конструктивне виконання пристрою, яке відповідає умовам патентоздатності, тобто є новим і промислово придатним – це:

а) корисна модель;

б) промисловий зразок;

в) винахід.

31. Винахідницька діяльність регулюється Законом України:

а) “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”;

б) “Про винахідницьку діяльність”;

в) “Про авторські та суміжні з ними права”.

32. Основними об'єктами промислової власності є результати:

а) винахідництва та промислові зразки;

б) продукту, який пройшов всі стадії технологічної обробки;

в) промислові зразки.

33. Технологічне (технічне) вирішення, що відповідає умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню і промисловій придатності) це:

- а) винахід;
- б) корисна модель;
- в) службовий винахід.

34. Нове і промислово придатне конструктивне виконання пристрою це:

- а) секретний винахід;
- б) винахід;
- в) корисна модель.

35. Особа, яка бажає одержати патент (деклараційний патент) і має на це право, подає до Установи:

- а) прохання;
- б) запит-вимогу;
- в) заявку.

36. Застосування раніше відомого продукту за новим призначенням належить до:

- а) об'єктів промислової власності;
- б) об'єктів винаходу;
- в) корисних зразків.

37. Об'єктом промислового зразка може бути:

- а) об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- б) об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин;
- в) форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

38. Дія патенту припиняється у разі:

- а) несплати за продовження терміну дії патенту;
- б) рішення керівних органів;
- в) відмові у продовженні центральним органом виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності.

39. Видача патенту здійснюється установою у строк після державної реєстрації патенту, який становить:

- а) 15 днів;
- б) 30 днів;
- в) 1 місяць.

40. Заявка – це:

- а) заявка, подана згідно з Договором про патентну кооперацію;
- б) сукупність документів, необхідних для видачі Установою патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель;
- в) дозвіл власника патенту (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату), на використання винаходу (корисної моделі) на певних умовах.

41. Які з нижче наведених причин не є підставою для відмови в охороні винаходів (корисних моделей):

- а) комп'ютерні програми;
- б) сорти рослин і породи тварин;

в) кисло-молочні бактерії.

42. До пристойів як об'єктів винаходу належать:

- а) складні конструктивні механізми;
- б) машини, механізми, прилади, тощо;
- в) пристрої створенні для отримання корисного блага.

43. Речовина це:

- а) індивідуальні хімічні сполуки, до яких умовно належать високомолекулярні сполуки та об'єкти генетичної інженерії; композиції та продукти ядерного перетворення;
- б) високомолекулярні сполуки та об'єкти генетичної і ядерної інженерії;
- в) молекулярна маса, молекулярно-масовий розподіл, геометрія і стереометрія макромолекули, її кінцеві та бокові групи.

44. Об'єктом корисної моделі може бути:

- а) конструктивне виконання пристрою;
- б) конструктивне виконання пристрою, що має характеризуватися явно вираженими просторовими формами;
- в) зовнішня форма промислового виробу (пристрою).

45. Патент видається строком на:

- а) 10 років;
- б) 15 років;
- в) 5 років.

46. До раціоналізаторської пропозиції за загальним правилом встановлюються наступні необхідні вимоги:

- а) вона має бути запропонована фізичною особою; має бути новою; має бути корисною підприємству, якому вона подана;
- б) вона має стосуватися профілю підприємства, якому ця пропозиція подана; має бути новою; має бути корисною підприємству, якому вона подана;
- в) вона має стосуватися профілю підприємства, якому ця пропозиція подана; має бути новою; вона має бути запропонована фізичною особою.

47. До об'єктів нетрадиційних рішень відносять:

- а) об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції;
- б) об'єкти авторського права;
- в) об'єкти промислової власності.

48. Повний набір, комплект предметів, що служать певній меті – це

- а) комплект виробів;
- б) гарнітур;
- в) сервіз.

49. Контрафакція товарного знака – це:

- а) застосування товарного знаку, схожого за зовнішнім виглядом на оригінал;
- б) несанкціоноване використання товарного знака, що вводить в оману стосовно виробника маркованого товару;
- в) застосування товарного знака з викривленим зображенням товарного знаку-оригіналу.

50. Надає власнику виключне право користування і покладає обов'язок гарантувати споживачеві певний рівень якості товару чи послуги:

- а) географічне найменування;
- б) бренд;
- в) знак для товарів і послуг.

51. Компонування інтегральної мікросхеми визнається оригінальною (новою), якщо вона:

- а) не була відома в галузі мікроелектроніки до дати її першого використання або до дати промислового впровадження;
- б) не була відома в галузі мікроелектроніки до дати створення або до дати її першого використання;
- в) не була відома в галузі мікроелектроніки до дати подання заявки на неї або до дати її першого використання.

52. Не може стати об'єктом правової охорони компонування інтегральної мікросхеми, заявка на реєстрацію якої подана пізніше ніж через:

- а) один рік від дати її першого використання;
- б) два роки від дати її першого використання;
- в) три роки від дати її першого використання.

53. Творчий пошук, створення нового пристрою, технології, матеріалу – це:

- а) винахідництво;
- б) творчість;
- в) раціоналізаторство.

54. Раціоналізаторська пропозиція це – :

- а) пропозиція, що є новою і корисною для підприємства, організації, установи, міністерства, відомства, до якої вона подана і передбачає зміну або удосконалення: конструкції виробу, технології виробництва, складу матеріалу;
- б) пропозиція, що передбачає зміну або удосконалення: конструкції виробу, технології виробництва, складу матеріалу;
- в) пропозиція, що передбачає удосконалення технології виробництва, структури і складу матеріалів.

55. Об'єктом захисту від недобросовісної конкуренції не є :

- а) створення перепон господарюючим суб'єктом у процесі конкуренції;
- б) розголошення комерційної таємниці;
- в) фінансовий стан фірми-конкурента.

56. Порівняльна реклама належить до:

- а) неправомірного використання ділової репутації господарюючого суб'єкта ;
- б) створення перепон господарюючим суб'єктом у процесі конкуренції;
- в) використання комерційної таємниці.

57. Підкуп працівника постачальника належить до наступної групи об'єктів захисту від недобросовісної конкуренції:

- а) неправомірного використання ділової репутації господарюючого суб'єкта ;
- б) створення перепон господарюючим суб'єктом у процесі конкуренції;
- в) використання комерційної таємниці.

58. До такого об'єкту захисту від недобросовісної конкуренції, як створення перепон господарюючим суб'єктом не належить:

- а) копіювання зовнішнього вигляду виробу;
- б) досягнення неправомірних переваг у конкуренції;
- в) схилення господарюючого суб'єкта до розірвання договору з конкурентом.

59. Порівняльна реклама це –

- а) реклама схожа з рекламою конкурентів;
- б) реклама, що містить порівняння з товарами, роботами, послугами чи діяльністю іншого господарюючого суб'єкта ;
- в) реклама, яка містить порівняння з товарами, роботами, послугами чи діяльністю іншого господарюючого суб'єкта в затвердженому законодавством порядку;

60. Копіювання зовнішнього вигляду виробу це –

- а) відтворення зовнішнього вигляду виробу іншого господарюючого суб'єкта в господарському обігу без однозначної вказівки виробника копії;
- б) плагіат товарного позначення, який використано без згоди виробника;
- в) введення в господарський оборот під своїм позначенням товару іншого виробника без зміни зовнішнього вигляду виробу.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Становлення системи правової охорони інтелектуальної власності.
3. Основні інститути права інтелектуальної власності.
4. Поняття та основні ознаки авторського права.
5. Види об'єктів авторського права.
6. Майнові та особисті немайнові права авторів на твори науки, літератури, мистецтва.
7. Легалізація та охорона суміжних прав (прав виконавців, виробників фонограм та відеограм, організацій мовлення).
8. Об'єкти патентного права.
9. Міжнародні акти з питань промислової власності.
10. Автори винаходів, корисних моделей, промислових зразків. Спадкоємці та правонаступники авторів.
11. Порядок складання і подання заявки на об'єкти права інтелектуальної власності та допоміжних матеріалів до неї.
12. Експертиза заявок на об'єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
13. Нормативні акти, що визначають правила експертизи заявок на об'єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
14. Порядок видачі та анулювання охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності (промислової власності).
15. Правова охорона знаків для товарів і послуг, найменувань місць географічного походження товарів.
16. Правова охорона фірмових найменувань.
17. Правовий захист наукових відкриттів. Організація захисту конфіденційної інформації.
18. Охорона прав на комп'ютерні програми та бази даних.
19. Топографії інтегральних мікросхем як об'єкт правової охорони.
20. Правова охорона раціоналізаторських пропозицій.
21. Актуальні питання розвитку законодавства у сфері права інтелектуальної власності.
22. Формування принципів патентно-законодавчої бази.
23. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному та соціальному розвитку держави.
24. Порядок державної реєстрації творів науки, літератури і мистецтва.

25. Порядок та способи цивільно-правового захисту авторських і суміжних прав.
26. Адміністративна, цивільна та кримінальна відповідальність за порушення авторського права та суміжних прав.
27. Заходи, спрямовані на запобігання неправомірному використанню творів.
28. Характерні особливості та види експертизи з питань порушення авторського права і суміжних прав.
29. Міжнародне співробітництво у сфері авторського та суміжних прав.
30. Патентне мито та збори за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти права інтелектуальної власності.
31. Оформлення прав на винаходи і промислові зразки, створені до запровадження норм патентного законодавства України.
32. Права авторів винаходів, корисних моделей, промислових зразків.
33. Сутність патентних прав.
34. Зобов'язання власника патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Припинення чинності патенту.
35. Порядок оформлення та передачі прав на використання знаків для товарів та послуг, найменування місця географічного походження товару.
36. Поняття та ознаки фірмового найменування.
37. Сутність та суб'єкти права на фірмове найменування.
38. Особливості захисту прав на об'єкти біології та біотехнології за спеціальним законодавством.
39. Визначення та ознаки раціоналізаторської пропозиції. Суб'єкти права у сфері раціоналізаторської діяльності.
40. Права авторів раціоналізаторської пропозиції, порядок їх оформлення.

5.СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1-2 балів	Здобувач іноді частково виконує завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях.
	3 бали	Здобувач допускає помилки під час відповідей на поставлені запитання, не спроможний пояснити зміст застосовуваного понятійного апарату, показує невміння публічно представляти матеріал.
	4 бали	Здобувач виконує більшість завдань практичних занять і домашньої/самостійної роботи; в цілому відповідає на поставлені запитання, але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, помиляється у використанні понятійного апарату, показує недостатні знання літературних джерел.
	5 - 6 балів	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, дає правильні вичерпні відповіді на поставлені запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної ситуації; вміє мислити узагальнено; здатний публічно представити

		матеріал.
	7 – 8 балів	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано.
	1...5 балів	Завдання виконано формально, стандартними книжковими фразами, без власних роздумів.
	6...9 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази.
	10...14 балів	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками, представлено з допомогою презентації.
Контрольна модульна робота	0 балів	Відповіді на запитання неправильні.
	1..4 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях.
	5...7 балів	Відповіді на запитання правильні, повні, обґрунтовані, логічно побудовані.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом економіки як науки на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. Володіє культурою правових досліджень. Має міцні знання з основ інтелектуальної власності. Здатний: оперувати базовими знаннями; виявляти креативність у вирішенні ситуацій, адаптуватися й діяти в нових ситуаціях; аргументувати, переконувати і відстоювати свою позицію засобами вербального і невербального спілкування. Уміє: користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу і проведенні виховних заходів; здійснювати самостійний пошук необхідної інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Добре (82-89 В)	Здобувач володіє навчальним матеріалом і основними науково-понятійними категоріями основ інтелектуальної діяльності як науки на підставі вивченої основної та додаткової літератури, висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються логікою та аргументованістю, хоча вони не завжди повні.

	Володіє культурою досліджень. Має знання про систему наук, зв'язки з іншими науками, основні правові погляди охорони інтелектуальної власності; оперує головними законами та категоріями, які виражають суть, становлення та розвиток різних соціально-правових систем; усвідомлення загальних основ розвитку економіки, що базується на різноманітних формах власності. Здатний оперувати базовими правовими знаннями; виявляти творчість у вирішенні навчально-виховних ситуацій, проте потребує певної допомоги з боку викладача в нестандартних ситуаціях; відстоювати свою позицію засобами вербального і невербального спілкування. Уміє користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу і проведенні виховних заходів; здійснювати самостійний пошук необхідної інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності. Має на достатньому рівні знання про систему правових наук, зв'язки з іншими науками, основні засоби охорони інтелектуальної власності. Здатний оперувати базовими знаннями; не завжди виявляє творчість у вирішенні навчально-виховних ситуацій, губиться в нестандартних ситуаціях; виявляє схильність у прийнятті позиції інших студентів. Уміє користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу і проведенні виховних заходів; здійснювати самостійний пошук необхідної інформації, зокрема й електронної, і передавати, проте ускладнюється в її аналізі; подекуди недоцільно обирає методи навчання і виховання відповідно до економічної ситуації; викликає труднощі аналіз практичних ситуацій, що виникають.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Має на задовільному рівні знання про систему правових наук, зв'язки з іншими науками, основні категорії та закони; припускається помилок і визначенні основних принципів, методів і форм організації юридичних процесів; мають прогалини знання щодо розв'язування практичних задач. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції. Уміє користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу і проведенні виховних заходів; здійснювати самостійний пошук необхідної інформації, зокрема й електронної, натомість її передання здійснюється на належному рівні, а її аналіз викликає значні труднощі; недоцільно обирає методи навчання і виховання відповідно до практичної ситуації; не вміє аналізувати ситуації захисту інтелектуальної власності, що виникають.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач володіє навчальним матеріалом фрагментарно, не вміє використовувати їх у практичній діяльності. Поверхово обізнаний із

	принципами, методами і формами організації правового процесу, проте не вміє вирішувати й аналізувати практичні ситуації, що виникають.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			Підсумковий контроль (залік)	Сума
Модуль 1	Бали	Разом		100
Змістовий модуль 1	0...47	100		
Змістовий модуль 2	0...53			

Змістовий модуль 1: $5(\text{пр}) \cdot 8 + 7(\text{КМР}) = 47$

Змістовий модуль 2: $4(\text{пр}) \cdot 8 + 7(\text{КМР}) + 14(\text{ІНДЗ}) = 53$

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Андрощук Г. О. Інтелектуальна власність у науково-технічній сфері: методи та принципи вартісної оцінки: [монографія] / Г. О. Андрощук, С. А. Давимука ; НДІ інтелект. власності Нац. акад. прав. наук України, Ін-т регіон. дослідж. НАН України. Київ : Парламентське видавництво, 2014. 302.
2. Капінос М. М. Інтелектуальна власність: підруч. для студентів ВНЗ / М. М. Капінос, Е. Т. Лерантович, М. М. Солощук ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : НТУ "ХПІ", 2016. - 347 с.
3. Мікульонек І. О. Основи інтелектуальної власності. К., 2005
4. Полуяктова О.В. Інтелектуальна власність та інтелектуальний потенціал// Вісник соціально-економічних досліджень. 36. наук. праць ОДЕУ. №15. Одеса, 2003. С. 250-254.
5. Полуяктова О.В. Економіко-правові передумови формування захисту інтелектуальної власності в Україні / Економіка: проблеми теорії і практики. Вип.231. Том 5. Дніпропетровськ. 2002. С. 856-861.

6. Право інтелектуальної власності. Акад. курс: За редакцією О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького.- К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007. 696 с.
7. Романадзе Л. Д. Інтелектуальна власність: підруч. для студентів екон. спец. / Л. Д. Романадзе, П. М. Цибульов, О. О. Кулініч ; Одес. нац. екон. ун-т. - Херсон : ОЛДПЛЮС, 2016. 422 с.
8. Сергієнко В. В. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / В. В. Сергієнко, О. М. Коршакова ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. - 123 с.
9. Хрідочкін А. В. Інтелектуальна власність: слов.-довід. : навч. посіб. / А. В. Хрідочкін, Т. М. Дудін, А. А. Ломакіна ; Дніпропетр. гуманітар. ун-т. - Дніпро : [б. в.], 2016. - 345 с.

Допоміжна

1. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С.О.Довгий, В.О.Жаров, В.О.Зайчук та ін. Київ.: Форум, 2002. 319 с.
2. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 260 с.
3. Кожарская И.Ю., Прахов Б.Г. Патентное право. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2003. 140 с.
4. Тофило А.В. Экспертиза объектов интеллектуальной собственности: заявки на изобретения и полезные модели. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 176 с.
5. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 296 с.
6. Цыбулев П.Н. Оценка интеллектуальной собственности. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2003. 184 с.
7. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 188 с.
8. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью. М.: Дело, 2003. 512 с.
9. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 64 с.
10. Кириченко І.А. Судова експертиза: охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності. – Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 144 с.
11. Добриніна Г.П., Пархоменко В.Д. Патентна інформація і документація. Патентні дослідження. Київ.: Інст. інтел. власн. і права, 2004. 96 с.

Нормативна база :

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.//Відомості Верховної Ради України. 1996, №30, ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. N 2188- III // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р. № 3687-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 32
5. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21.04.1993 р.№ 3116-XII в редакції закону № 2986-III від 17.01.2002 р.
6. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів"від 16.06.1999 р. № 752-XIУ із змінами.
7. Інкотермс 2000: Офіційні правила тлумачення торговельних термінів// Уряд, кур'єр, 2002 - № 63.- С. 5-8 (початок); Уряд, кур'єр, 2002 - № 68 - С. 5-12 (закінчення).
8. Закон України „ Про Антимонопольний комітет України" від26.11.1993 р. // Відомості Верховної Ради України, 1993.- № 50.Ст. 472.
9. Закон України „ Про захист від недобросовісної конкуренції" від7.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996. № 36. Ст. 164.
10. 15. Закон України „ Про природні монополії" від 20.04.2000 р. // Відомості Верховної Ради України,2000-№30 Ст. 238. 32 11. Закон України „ Про захист економічної конкуренції" від11.01.2001 р./ Відомості Верховної Ради України, 2001.№ 12.Ст. 64.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 18.09.2019)
2. ДП «Український інститут промислової власності» URL: <http://www.uipv.org/>(дата звернення 8.09.2019)
3. Цифрова патентна бібліотекаURL: <http://library.uipv.org/> (дата звернення 9.09.2019)
4. Всесвітня організація інтелектуальної власності URL: <http://www.wipo.int/portal/ru/>(дата звернення 10.09.2019)
5. Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності URL: <http://ndiiv.org.ua/ua/golovna/>(дата звернення 1.09.2019)